

**Uchwała Nr XXXIX/296/21  
Rady Miejskiej w Orzyszu  
z dnia 25 sierpnia 2021 r.**

**w sprawie nadania Panu prof. dr. hab. Zbigniewowi Chojnowskiemu tytułu „Zasłużony dla Gminy Orzysz”.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372) w związku z pkt 8 załącznika do uchwały nr XLIII/315/10 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie zasad i trybu nadawania tytułu „Zasłużony dla Gminy Orzysz” zmienionej uchwałą nr XI/78/11 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 31 sierpnia 2011 r. zmieniającej uchwałę w sprawie zasad i trybu nadawania tytułu „Zasłużony dla Gminy Orzysz”, Rada Miejska w Orzyszu uchwala, co następuje:

**§1.**

Nadaje się Panu profesorowi doktorowi habilitowanemu Zbigniewowi Chojnowskiemu tytuł „Zasłużony dla Gminy Orzysz” za zasługi dla Gminy Orzysz.  
Uzasadnienie nadania tytułu stanowi załącznik do uchwały.

**§2.**

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Orzysza.

**§3.**

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodnicząca Rady  
/-/ Anna Pilarczyk**

Załącznik  
do uchwały Nr XXXIX/296/21  
Rady Miejskiej w Orzyszu  
z dnia 25 sierpnia 2021 r.

## UZASADNIENIE

**Prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski** – poeta, pisarz, krytyk literacki, historyk literatury, działacz kultury, profesor nauk humanistycznych – urodził się 30.05.1962 r. w Orzyszu, wychowywał w Nowych Gutach nad jeziorem Śniardwy i tu w 1968 r. rozpoczął edukację. Jest absolwentem Szkoły Podstawowej nr 1 w Orzyszu. W 1984 r. ukończył WSP w Olsztynie, a siedem lat później uzyskał doktorat w Krakowie. W 2000 r. habilitował się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w zakresie literaturoznawstwa. 18 kwietnia 2013 r. z rąk Prezydenta RP otrzymał tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych. Pracuje w Instytucie Literaturoznawstwa Uniwersytetu Warmińsko–Mazurskiego w Olsztynie, którego jest dyrektorem. Przez dwie kadencje był członkiem Senatu UWM. Od 2019 zasiada w Radzie Uczelni.

Jako nauczyciel akademicki w tok studiów polonistycznych na Uniwersytecie Warmińsko–Mazurskim w Olsztynie włączył regionalistyczne treści nauczania. Wypromował ponad 400 magistrów filologii polskiej, z których niektórzy pochodzą z gminy Orzysz i tutaj pracują. Profesor jest autorem szkiców krytycznych, esejów, recenzji literackich, zamieszczanych od 1982 r. w renomowanych periodykach ogólnopolskich i pracach zbiorowych. Do dziś współpracuje z wieloma redakcjami i ośrodkami życia literackiego. Opublikował blisko 600 artykułów i 15 monografii, z których debiutancka, wydana w 1992, nosi tytuł *Michał Kajka. Poeta mazurski*. Książka spotkała się z uznaniem jako punkt zwrotny w spojrzeniu na dzieło poety z Ogródka. Profesor zredagował 22 tomy zbiorowe i antologie, w tym 2 wybory tekstów Michała Kajki. W 2008 wydał pierwsze filologiczne opracowanie jego strof pt. *Mały kancjonał mazurski i opowieści ucieszne*. Wciąż oddaje się czasochłonnym kwerendum, podczas których odkrywa zapomniane i nieznane tak utwory Kajki, jak i fakty dotyczące jego biografii oraz recepcji.

Prof. Zbigniew Chojnowski jest literaturoznawcą, w którego dorobku istotną rolę odgrywała i odgrywa popularyzacja i promowanie wiedzy o kulturze oraz tradycjach literackich Warmii i Mazur. Z jednej strony zajmuje się poezją polską XIX, XX i XXI w., a z drugiej koncentruje się na problematyce warmińsko–mazurskiej w literaturze i świadectwach kultury wyżej wymienionych stuleci.

Sukcesy i przejawy uznania przychodziły systematycznie. Ważną nagrodę Zbigniew Chojnowski otrzymał w 1987 r. za esej *Rdzeń życia* w konkursie Warszawskiej Jesieni Poezji. W 1998 r. w Dreźnie przypadła Mu w udziale nagroda dla „wybitnych talentów liryki polskiej”, w 2002 r. nagroda Stowarzyszenia Literackiego w Suwałkach. W 2007 r. uhonorowano Go Nagrodą Prezydenta Olsztyna, a w 2020 Nagrodą Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Dziedzinie Kultury. Za zbiór liryczny *Bliźniego, swego* (2013) był nominowany do Nagrody im. K. I. Gałczyńskiego Orfeusz za najlepszy tom poetycki roku, a także do Nagrody Literackiej im. ks. Jana Twardowskiego. Kapituła tejże nagrody nominowała Go także za tom *Widny kres* z 2017 r.

Jak sam podkreśla: „...moja poezja zaczęła się w Nowych Gutach, a właściwie między Nowymi Gutami a Orzyszem. Moi nauczyciele obudzili we mnie miłość do słowa i poezji.

Zawdzięczam im ośmielenie mnie do występów publicznych...”. Swoje spotkanie w okresie dzieciństwa z synem Michała Kajki – Adolfem, uznał za moment przekazania iskiej poetyckiej, która na Niego przeskoczyła.

Zbigniew Chojnowski wiersze publikował w czasopiśmie i almanachach od końca lat siedemdziesiątych XX wieku. Książką poetycką – entuzjastycznie przyjętą przez znawców poezji zbiorem liryków *Śniardwy* – zadebiutował w 1993 roku. Wydał do tej pory 12 tomów lirycznych, z których każdy miał pozytywny rezonans ogólnokrajowy i zagraniczny.

Poezja Zbigniewa Chojnowskiego osadzona jest w Jego stronach rodzinnych, czyli przyrodniczej, społecznej i kulturowej przestrzeni Ziemi Orzyskiej. Jego wiersze ze zbiorów, przede wszystkim takich jak: *Śniardwy*, *Cztery strony domu*, *Ląd gordyjski*, *Rozwidlenia*, *Kamienna kładka*, odwołują się do krajobrazu, historii i doświadczeń społecznych gminy Orzysz. Szereg tych utworów weszło do prestiżowych antologii poezji współczesnej; wiersze te przetłumaczono na języki obce i opublikowano w Czechach, Francji, Litwie, Niemczech, Rosji oraz innych krajach.

Zarówno twórczość artystyczna, jak i w niemałej mierze naukowa Chojnowskiego zapisała się na literackiej i humanistycznej mapie Polski jako wiarygodny zapis orzyskiej części Mazur. Szczególnie jego poezja jest rozpoznawalna jako miejsce poszukiwania tożsamości i sensu egzystencji przez człowieka przełomu XX i XXI wieku, zakorzenionego duchowo w realnym obszarze geograficznym.

Prof. Zbigniew Chojnowski w 1991 r. był współzałożycielem i bardzo aktywnym członkiem Wspólnoty Kulturowej „Borussia”, która działała na rzecz upodmiotowienia mieszkańców regionu. Należy do Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza i Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Wybrany został do Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej Akademii Nauk na kadencje 2015–2019 i 2020–2023. Jest członkiem Rady Programowej Instytutu Literatury w Krakowie.

Przejawem docenienia działalności badawczej Prof. Chojnowskiego jest to, że w 2017 r. otrzymał wyróżnienie Kapituły Nagrody Naukowej Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Olsztynie i w Białymstoku za książkę *Wyobrażenia historyczna Mazurów pruskich. Studia i źródła*. Odznaczono Go m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

W swoich wystąpieniach publicznych: wykładach, prelekcjach, spotkaniach autorskich, wywiadach, wypowiedziach medialnych, Zbigniew Chojnowski eksponował związki z Orzyszem, Nowymi Gutami i Ogródkiem; były i są one dla Niego nieustającą inspiracją, co uwidacznia poza poezją Jego wydrukowana w 2019 proza autobiograficzna *Aktorstwo*, ale także dwa 700-stronicowe tomy *Północnych miniatur krytycznych* z 2018. Na znak swojej więzi z orzyską krainą swoje teksty podpisuje niekiedy pseudonimami: „Zbyszko Śniardwień” i „Roman Nowogucki”. Nie ustaje w utrwalaniu i akcentowaniu wyjątkowych walorów Ziemi Orzyskiej obecnych w twórczości własnej oraz innych poetów i pisarzy.

Profesor był częstym gościem i czynnym uczestnikiem wydarzeń kulturalnych organizowanych w gminie Orzysz: w Urzędzie Miejskim w Orzyszu (m.in. w 2008 obchodził razem ze społecznością orzyską Rok Kajki), w Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej, w Polanie Kultury w Orzyszu, czy placówkach oświatowych działających na terenie gminy Orzysz. Wielorako przedstawia się niezmiennie aktywna oraz intensywna współpraca Profesora z Muzeum M. Kajki w Ogródku, która trwa ponad 20 lat.

„Wieści Orzyskie” publikowały w kolejnych numerach Jego wiersze. W ramach realizowanego projektu przez Mazurskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej, prof. Chojnowski uczestniczył w spotkaniu autorskim w Nowych Gutach. W orzyskiej bibliotece

członkowie Stowarzyszenia czytali Jego utwory po polsku i czesku. Zbigniew Chojnowski utrzymuje stały kontakt na FB z Mazurskim Stowarzyszeniem Aktywności Lokalnej w Orzyszu. 29 grudnia 2015 w Pawilonie Artystycznym Polany Kultury odbyła się poetycka konfrontacja twórców. Zbigniew Chojnowski, który co prawda bywał już w Orzyszu, ale nigdy wcześniej nie prezentował osobiście w naszym mieście swojej autorskiej twórczości, zrobił to w tandemie z początkującym poetą, także orzyszaninem.

Profesor przekazał w darze orzyskiej bibliotece autorskie publikacje naukowe z autografem, w tym również na licytacji charytatywnej. Jako donator Biblioteki Mazurskiej w Muzeum Michała Kajki w Ogródku przekazał zbiór książek o kulturze, literaturze i historii naszego regionu.

Profesor był członkiem jury Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Michała Kajki, organizowanego przez Muzeum Kajki w Ogródku i Polanę Kultury w Orzyszu, pod patronatem Burmistrza Orzysza i Starosty Powiatowego w Pisz. W 2020 r. pełnił funkcję Przewodniczącego Jury XVI finału Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Michała Kajki. Profesor Chojnowski jest ekspertem, zajmującym się od lat 80-tych ubiegłego wieku dziełem, życiem prywatnym, działalnością społeczną i oddziaływaniem Michała Kajki. To propagator poezji, przede wszystkim „mazurskiego słownika”, a także inspirator nowych form jej przedstawiania z udziałem muzyki, poprzez malarstwo, w multimedialnych oraz Internecie. Jest współtwórcą filmu o kajkowskim dziedzictwie. Wyreżyserował go Jacek Borkowicz w ramach programu kanału Religia TV „Nieznani – zapomniani” (2008). Dzięki temu postać Mazura znalazła się obok takich wyjątkowych ludzi, jak ks. Roman Kotlarz i członkowie rodziny Ulmów.

Prof. Chojnowski od 1988 regularnie uczestniczy w kajkowskich konferencjach naukowych, ale także jest ich organizatorem. Ostatnio we wrześniu 2018 r. w Muzeum Kajki.

Jest autorem licznych publikacji (opracowań, antologii i innych wydawnictw) na temat dorobku poetów i pisarzy tworzących na Mazurach, na przykład Marcina Gerssa, ks. Gustawa Gizewiusza, Jana Karola Sembrzyckiego, Karola Małłka, Erwina Kruka, a w tym związanych z Ziemią Orzyską. Toteż Jego kompetencje i doświadczenia badawcze sprawiły, że dla Muzeum Michała Kajki w Ogródku – oddziału Muzeum K.I. Gałczyńskiego – opracował szczegółowy scenariusz nowej ekspozycji muzealnej „Michał Kajka 1858–1940” i przygotował bogaty materiał w niej wykorzystany. Za pracę włożoną w powstanie wystawy, którą lokalni samorządowcy otworzyli w czerwcu 2014, otrzymał tytuł Wilka Piskiego.

Profesor Zbigniew Chojnowski jest regionalistą w nowoczesnym znaczeniu; przez kilka dekad wzbudzał i podtrzymywał proces kulturotwórczy obejmujący krainę orzyską; większą część swojej 40-letniej pracy twórczej, naukowej i organizacyjnej poświęcił Warmii i Mazurom, a w tym pamięci o mikrozdarzeniach i losach, rozgrywających się w miejscowościach leżących w granicach gminy Orzysz.

11 września 2020 r. podczas Wojewódzkiej Inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa, które odbyły się w Orzyszu, prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski wygłosił wykład pt. *Nasze europejskie drogi w czasie i przestrzeni*, w którym połączył wątki orzyskie, swoją erudycję i doświadczenia osobiste z humanistycznym myśleniem o Europie.

Jak sam o sobie mówi: „Jestem Polakiem i polskim twórcą z Mazur”.

Jako samorząd Gminy Orzysz jesteśmy dumni, że Prof. Zbigniew Chojnowski – poeta, pisarz, badacz i krzewiciel kultury, literatury, historii pochodzi właśnie z Orzysza, oraz w sposób oryginalny i twórczy, poetycki, literacki i naukowy jest obecny na Ziemi Orzyskiej, a jednocześnie wpisuje ją w uniwersum kultury.